

ez az új elem még jobban megnehezítené az egyetemi előadások be rendezését, pedig ma is elég nyomasztólag hat a hallgatók előzetes képzettségének nagyon különböző foka. Viszont meg kell kívánni, hogy a tanítóképzők tanárai egyetemi képesítésűek legyenek, hogy a tudomány színvonalán álljanak, ami ma még egyáltalán nincs meg. A tanítóknak külön továbbképző tanfolyamokat kell rendezni és ezeken közölni velük a tudományos kutatásnak azokat az eredményeit, amelyek őket érdekelhetik. De nincs szükség Baumann szerint a középiskolai tanárjelöltek érdekében sem arra, hogy külön pädagogiai tanszékeket állítsanak fel, mert a filozofia tanárai tarthatják a szükséges pädagogiai előadásokat, amint ez ma a német egyetemek legnagyobb részén történik. És a filozofusok szívesen is adják elő nemcsak a pädagogia történetét, hanem még a kísérleti pädagogiát is. Különösen a gyermektanulmányok és a kísérleti pädagogia fellendülése miatt hangzik sokszor az a követelés, hogy külön pädagogiai tanszékek kellenek, de a kísérleti pädagogia hívei nagyon túlbecsülik az e téren elért eredményeket. A középiskolai tanárjelöltek általában nem foglalkozhatnak többet az egyetemen pädagógiával, mint eddig tették, mert az csak szaktanulmányaik rovására történhetnék. Elég, ha az egyetemen pädagogiai lélektannal és a pädagogia történetével foglalkoznak. A pädagogiai elméletbe való elmélyedésre sokkal alkalmasabb idő a szemináriumi és próbaév, amikor a nevelés gyakorlati oldalával is megismerkednek. Az elmélet és gyakorlat kölcsönhatása biztosítja azt, hogy a tanárjelölt nem felületesen foglalkozik a pädagógiával.

*

A munkaiskola. A *Pädagogische Studien* hatodik füzetében *Karl Kubbe* a munkaiskola lélektani alapvetését bírálva, a következő megállapodásra jut. Ha a munkaiskolát úgy emlegetik, mint a tanítóiskola ellen felmerült ellenáramlatot, ez abból ered, hogy a népiskola céljainak történetét nem ismerik. A nevelőiskola mindig nagyra becsülte a kézügyességet, a munkaiskolának tehát fel kellett volna fednie a nevelőiskola hiányait és megmutatni, hogy kell ezeket megszüntetni. A kézügyesség is feltételezi az értelmet. A ki a munka fogalmát megfosztja az értelem jegyétől, az hibát követ el. A munkaiskola véleménye szerint a munka általában «az» a módszeres eszköz, amely szemléletes gondolkodásra vezet. De veszedelmes tévedés azt hinni, hogy az ember egész szellemi életét a képzeletre lehet felépíteni. A munkaiskola a lelki életnek csak egyik oldalát használja alapul, a legcsekélyebbet és így esztétikus intellektualizmusnak mondható. Az elvont gondolkodási tevékenység ép oly fontos oldala a lelki életnek, mint a szemléletes gondolkodás. A munka nem az az eszköz, amely

képzetet teremt, hanem az, amelyben a képzelet működhetik; nem ok, hanem hatás. A képzelet képzeteken alapszik, ezek pedig magukban is önálló célok — és teljesen a lelki mechanizmus munkája: szabadon emelkedő képzetek társulása. A gondolkodás nem szemléletes, olyan tevékenység, amelynek eszközei a képzetek. A képzelet és gondolkodás levezetett, szekundér jelenségek és nem alkalmasak a szellemi képzés alapjainak. Ilyen célra csak az érzés való. A munka értékét a munkaiskola túlbecsüli, mert képtelen a hozzá fűzött várokozásokat beváltani. A munkaiskolából hiányzik a lélektan megokolás és hiányozni is fog, mert sem Herbart lélektanából, sem a kísérleti lélektanból nem lehet a munka-pædagogia számára az alapvetést meríteni.

★

Nők mennyiségtani oktatása. A *Revue de l'Enseignement des Sciences* július-októberi számában *L. Zoretti* azt az anomáliát világítja meg, hogy a francia középfokú leányiskolák mennyiségtani oktatása nagyon alacsony színvonalú. A tantervben mindennek juttatnak helyet, csak a mennyiségtannak maradt nagyon kevés hely. Lehetetlen manapság olyan érveket felhozni ennek az állapotnak az indokolására, hogy a nőknek nincs elég logikai érzékük, mert ez bizony nagyon sok férfinál is hiányos, vagy hogy a mennyiségtani oktatás egyáltalában nem való a nőknek, hiszen a történet ellene cáfol ennek az állításnak, azoknak a nőknek a nevével, akik nagy eredményeket is értek el. Ennek az állapotnak káros befolyása mindenekelőtt a nők tanárvizsgálatain érzik, mert az ilyen gyenge képzettség mellett azoknak a vizsgálatoknak a színvonala nagyon alacsony. De nemcsak a leendő tanárnőknek van szüksége több ismeretre, hanem mindenkinek és arra is kell gondolni, hogyha van valaki, aki többet akar tanulni, annak az előrejutását nem szabad megakadályozni.

A lehetséges megoldások között legkevésbé az valósítható meg talán, hogy a leányok a fiúk középiskoláit látogassák. Arról is aligha lehet szó, hogy a tantervben a mennyiségtan nagyobb teret nyerjen, mert így is tartani kell a túlterheléstől. Zoretti ezért azt ajánlja, hogy a harmadik év után ágazzék kétfelé a középiskola és a két ágazat egyike humanisztikus, másika realiztikus legyen. A két tagozat sok tárgyban közös lehetne. A realiztikus ágazat azután kielégíthetné azoknak az igényeit, akik nagyobbfokú természettudományi irányú műveltséget akarnak szerezni. Emellett hozzájárulna a női tanárok képzésének emeléséhez is.

K—n.

